

[Hrvatska](#) [Vijesti](#)

MUKE IZ BRAČNE LUKE: Svatko ulaskom u brak donosi svoju različitost, razlike, pravila, tajne...

8. listopada 2024. [brašno savjetovalište](#), [elizabeta matuzović](#), [muke iz bračne luke](#), [razvodi](#), [suzana matošević](#)

Ima jedna irska poslovice koja kaže: “Tko želi biti sretan, ne treba se vjenčati! Tko želi učiniti drugog sretnim, treba se vjenčati! Tada će postati sretan!” Možda ova poslovice najbolje govori o tome što brak jest!

Razgovarao: Milivoj Pašiček

Naše sugovornice su Elizabeta Matuzović, dipl. teol. i sveučilišna specijalistica supervizije u psihosocijalnom radu – voditeljica Bračnog i obiteljskog savjetovališta Đakovačko-osječke nadbiskupije u Osijeku i Suzana Matošević, dipl. teol. savjetovatelj i sveučilišna specijalistica

psihosocijalnog pristupa u socijalnom radu – voditeljica Bračnog i obiteljskog savjetovališta Đakovačko-osječke nadbiskupije u Slavonskom Brodu.

Sve je više rastava braka. Podaci govore da se sve češće razvode Europljani, znači i Hrvati, Australci, Amerikanci i ostali zapadnjaci, no drukčija je slika na istoku planeta. Kako to objašnjavate? **Suzana Matošević:** Velika razlika između 'Istoka' i 'Zapada' zasigurno je uvjetovana različitim sociološko kulturološkim okvirima: tradicija, vjerovanja, stil života, uvjerenja i stavovi, otvorenost tj. zatvorenost, kao i povijest pojedinih kultura i naroda, moguć su razlog razlika u broju razvoda braka. Nisam upoznata s tradicijom i kulturom 'Istoka', no što se tiče naše 'Zapadne' kulture treba imati na umu kako su se gospodarske prilike mijenjale, došlo je i do promjena koje su utjecale na dinamiku bračnog i obiteljskog života. Naglim razvojem industrijalizacije koja je započela krajem 18. i početkom 19. stoljeća, dogodile su se mnoge društvene, ekonomske i kulturne promjene, uključujući promjene u braku i obitelji. Prije industrijalizacije, obitelji su uglavnom živjele u ruralnim područjima, gdje je život bio strukturiran oko poljoprivrednih aktivnosti, a obitelji su živjele u velikim zajednicama. Industrijalizacija je potaknula migracije prema gradovima u potrazi za radnim mjestima u tvornicama, što je dovelo do promjene tradicionalnih obiteljskih struktura, npr. stvarale su se tzv. nuklearne obitelji koje čine zajednicu bračnog para s djecom. Dakle, obitelji su postale manje, a uloge unutar njih promijenile su se zbog novonastalih uvjeta. Nadalje, industrijalizacija je utjecala i na radnu dinamiku unutar obitelji, pa su prije obitelji bile zajednice gdje su svi članovi radili zajedno, najčešće na seoskim gospodarstvima. S urbanizacijom, muškarci su uglavnom su se zaposlili kao radnici u tvornicama, dok su žene ostajale kod kuće, kasnije je to dovelo do jasnijeg razdvajanja između privatnog i javnog života. Ovakva podjela uloga 'muškarca hranitelja' i 'žene domaćice' oblikovala obiteljske odnose kroz 19. i 20. stoljeće. Naravno, sve to je otvorilo mogućnost za veću financijsku neovisnost, a posebno za neovisnost pojedinaca, što je smanjilo ovisnost o proširenoj obitelji ili nekoj drugoj zajednici. Time je brak sve više postajao stvar osobnog izbora, a manje ekonomske nužnosti ili društvenog dogovora. Navedeno je također uzrokovalo porast nuklearnih obitelji kao dominantnog oblika kućanstva u industrijskim društvima, a zbog manjih životnih prostora, sve većih troškova života te općenito promijenjenih životnih okolnosti broj djece se smanjivao u obiteljima. Ljudi su se sve više usmjeravali na obrazovanje, pojačana je mobilnost i usmjerenost urbanom stilu života. Polako se razvijala i poticala ideje romantične ljubavi kao osnove za brak, jer nekada su se brakovi najčešće dogovarali temeljem klasnih, ekonomskih ili društvenih interesa. Dakle, brak koji se temelji na osobnom izboru i emocionalnoj bliskosti je novina. Daljnje promjene u bračnoj dinamici vezane su uz činjenice kako su se žene sve više uključivale u svijet rada izvan kuće, najprije u tekstilnim i drugim lakim industrijama. Često su žene u početku radile za niže plaće i u iznimno lošim uvjetima, pa je njihov ulazak na tržište rada označio je početak dugog procesa emancipacije, što je promijenilo dinamiku moći u braku, budući da su žene postajale ekonomski aktivnije i neovisnije. Kako su se mijenjale uloge brak je postao sve više fokusiran na osobnu sreću i ostvarenje želja, došlo je i do pojave rasta stope razvoda. Industrijalizacija je stvorila i pritiske na bračne odnose, jer su oba partnera sve više radila izvan doma, što je ponekad dovodilo do emocionalnog udaljavanja. Promjene u radnim ulogama, ekonomskoj neovisnosti i socijalnim očekivanjima su

tradicionalne uloge podvrgnule izazovima promjena, te utjecale i na porast razvoda.

Istraživanja sa Sveučilišta u Queenslandu kažu kako je “brak u zapadnom dijelu svijeta fokusiran na romantiku, strast i izražavanje osjećaja između supružnika”, a da je u istočnim zemljama on više tradicija. Što bi ste vi rekli o tome?

Suzana Matošević: Kao što sam već prethodno rekla, upravo kroz individualizam i ideju romantičnih odnosa, te isticanje ideje o ispunjavanju vlastitih potreba i želja ‘zapad’ je učinio mnoge podložnima iluziji kako se sreća i smisao života može ostvariti isključivo kroz usmjerenost na ostvarivanje vlastitih želja. Na žalost, svjedoci smo nekakve epidemije besmisla unatoč materijalnoj osiguranosti i sigurnosti, pa mnogi proživljavaju egzistencijalne krize, plaše se starenja, bolesti, smrti. Otuđenost se uvukla u sve pore suvremenog društva, unatoč tehnologiji i društvenim medijima koji omogućavaju komunikaciju s ljudima iz cijeloga svijeta. Mnogi se osjećaju usamljeno, izolirano, tužno jer se neprestano uspoređuju s drugima, a u stvarnosti su izgubili autentične ljudske odnose.

Uspoređivanje s drugima i s idejama virtualnog svijeta kakav bi život i odnose, trebali živjeti, razorno utječu na razočaranje bračnim i obiteljskim odnosima. Mnogi su razočarani vlastitim životom, jer im je teško doseći sve te ‘ideale’ koji su kreirani ‘hollywoodski’: sve je negdje drugdje idilično, trava je zelenija kod susjeda, tuđa djeca idu u bolje škole, tuđi muževi su sposobniji, tuđe žene su ljepše i okretnije, tuđi domovi su nedostižni. Gušimo se u vrtlogu zavisti, želji za ‘imanjem’ tuđeg života, te preziremo svoje domove, partnere i živote koje živimo.

Posljedično osjećamo se posramljeno, zavidno, ljutito, frustrirani smo, živimo u vakuumu praznine i besmislenosti, depresivni smo i osjećamo se bezvrijedno. I tada žudimo za novim doživljajima romantičnih odnosa i strasti, te ulazimo u galopirajuću trku za novim partnerima, koji će nam osigurati sve ono što nismo dobili u prethodnom odnosu. Naravno, za sve ono što nismo dobili okrivljavamo partnera, okolnosti vlastitog života, jer s nekim novim partnerom, u nekim drugim okolnostima dobit ćemo ono za čime žudimo. Trčimo za srećom, a ona je uvijek negdje dalje od nas, neuhvatljiva.

Suvremeni način života i rada u EU-u i sloboda kretanja donijeli su i novu modu – sve je više parova koji su zajedno, ali čak niti ne žive na istoj adresi. Brak je promijenio formu, ali obitelj ne nestaje i ne mijenja se potreba ljudi da budu u zajednici, kažu sociolozi. Što se to dogodilo i zašto?

Suzana Matošević: Dogodile su se promjene, koje su se neprestano događale kroz ljudsku povijest kao odgovor na društvene, kulturne i ekonomske promjene. U našoj kulturi češće su bile prisutne monogamne zajednice, a u drugim kulturama i poligamne (bilo da je riječ o jednom muškarcu koji živi s više žena poliginija ili obrnuto poliandrija). Od tradicionalnog braka, koji se potvrđivao i još uvijek sklapa ili u crkvenoj zajednici ili kao civilni brak, ostale forme zajedništva koje su i danas prisutne su kohabitacija tj. izvanbračna zajednica te brak bez zajedničkog stanovanja tzv. LAT zajednica (living apart together). Mladi odbacuju tradicionalnu formu zajedništva i skloniji su izabrati drugačije forme kako bi izložili svoj odnos određenom ‘testiranju’.

Često svi čujemo izričaj ‘provjera kompatibilnosti’, ‘ispitivanje kemije u vezi’, kao da je riječ o testiranju nekakvih proizvoda a ne razvoju odnosa dvoje ljudi. Ponekad se ljudi odlučuju na kohabitaciju zbog dijeljenja troškova i životnog prostora, tj. nekakve ekonomske isplativosti i praktičnosti. S druge strane mnogo je onih koji odbijaju brak kao formalnu instituciju, te iskušavanju i nude nekakve alternativne forme zajedništva. Zbog migracija koje su često uzrokovane promjenama radnog mjesta, razvoju karijere, te želje za individualizmom, mnogi parovi žive odvojeno, a unutar takvih oblika mogu se pronaći i otvorene veze i brakovi koji u svoj odnos uključuju spolne odnose s drugim partnerima.

Postoje i brakovi koji se i danas sklapaju temeljem nekakvog dogovora, interesa, praktičnih razloga, kao što su se sklapali i u prošlosti. Prisutne su forme i registriranih partnerstva koje se najčešće odnose na istospolne zajednice. Možemo uočiti kako se ljudi danas prilagođavaju vlastitim potrebama te kreiraju različite vrste partnerskih odnosa, dakle potreba za bliskošću i povezanošću nije nestala, samo se prilagođava društvenom kontekstu.

U istraživanjima i anketama oni koji se rastaju često tvrde kako su bili premladi za brak. Vaše spoznaje o tome?

Elizabeta Matuzović: Ljudi traže uzroke neuspjeha, pa time misle da nisu imali dovoljnu zrelost i spoznaju kako bi mogli preuzeti odgovornost za svoj dio zašto se brak raspao, ili zašto neka veza nije opstala. Istina je da mladi ljudi ponekad ulaze u fazi zaljubljenosti s velikim očekivanjima da će jedno drugome uljepšati život, zadovoljiti sve emocionalne potrebe i još ih

učiniti boljim nego što su bili. Ili da su oni sami sposobni drugoga popraviti, nadoknaditi sve nedostatke i povrede iz ranijih faza života.

I onda kada stvarnost zajedničkog življenja donose svoje, kada obveze i pritisci stisnu, kada moraju zajedno dogovarati se, rješavati probleme, znati nositi se sa svojim emocijama i raspoloženjima drugoga, tu nastane kriza u kojima često osobe pribjegavaju lakšim rješenjima, tako da izlaz potraže negdje izvan kuće u okruženju koje ne zahtijeva, ne kritizira, koje nema uvjetovanja i u kojem se ne moraš prilagođavati. I današnje društveno okruženje to potiče ali i olakšava, s motom ono što ti se ne sviđa i što narušava tvoje zadovoljstvo, zamijeni i promijeni.

Pritisak je da se uvijek mora biti sretan i zadovoljan, a jedan odnos u dvoje ne može i ne treba biti uvijek i samo takav. Ima osoba koje su mlade ušle u brak i potrajali cijeli život, a ima i onih koje ta rana mladenačka dob dovede da njihov razvoj krene u nekom drugom smjeru različitom od osobe pored sebe. I onda kada spoznaju da nemaju ništa više zajedničko što ih je povezivalo na početku, počinju razmišljati o razvodu koji i finaliziraju.

Čuveni glumac Clint Eastwood, reče: “Ljudi kažu da je brak stvoren na nebu, ali su tamo stvorene i munje i gromovi.” Na kakve munje i gromove nailazite u savjetovalištu?

Elizabeta Matuzović: Svatko ulaskom u brak donosi svoju različitost. Spolna različitost, razlike u odrastanju i odgajanju, obiteljske navike, pravila, tajne. Neovisno o godinama kada osoba

sklopi brak moguća je njezina psihološka nezrelost koja se očituje tako da osoba primjerice, nije naučila preuzeti odgovornost, surađivati, primjereno komunicirati, ophoditi se sa emocijama. Ponekad mladi i dalje ostanu ovisni o roditeljima s kojima i dalje njeguju posebni odnos u vidu dogovora, povjerenja, traženja savjeta i odobrenja.

Ponekad su ljudi skloni očekivati da im supružnik ispuni sve emocionalne potrebe, da stalno budu zajedno i da si uskraćuju potrebu na ostale osobe, primjerice prijatelja i sl. To sve može biti nešto što će dovesti do toga da postane oblačno, a onda i do teške atmosfere koja se čini poput teških vremenskih nepogoda.

O tome zašto se brakovi ruše francuski je književnik Honore de Balzac, rekao: “Brak se mora neprestano boriti protiv nemani koja sve proždire – protiv navike.” A navika prelazi i u dosadu. Koliko udaljavanje partnera, slabija komunikacija, pa i ljubavni život utječu na rastave?

Elizabeta Matuzović: Sve navedeno može biti razlog koji polagano ljude vodi k rastavi. U braku je potrebna i distanca i blizina, osobni prostor i zajedništvo, zabava i ozbiljnost. I ako ima nečega previše, drugoga je istovremeno premalo. Zato je potrebno stalno paziti na ravnotežu, kao i inače u ostalim područjima života. Ne mislim da život ponekad ne donosi razdoblja kada je ta ravnoteža poljuljana, primjerice rođenjem djeteta ili u razdobljima kada su djeca mala, pa preostaje malo vremena za odnos ili za neke osobne potrebe. No, i tada je dobro paziti da se par ne preoptereći, da si pomažu, traže i prihvaćaju pomoć obitelji, ali i da budu svjesni da će to proći i budu strpljivi jedno s drugim. Ponekad takvo udaljavanje dovede do razvoda, jer neki parovi zastanu u toj fazi i ne uspiju ju prevladati. U tom razdoblju sve navedeno trpi, par ima manje vremena za svoj odnos, malo komuniciraju na način da čuju nešto jedno od drugome, a oboje su na svoj način pod stresom, s kojim se teško nose.

Neki podaci govore kako su mladi i sve slabije zainteresirani za crkveni brak. Zašto je tome tako?

Elizabeta Matuzović: Danas je prilično uobičajeno da mladi žive zajedno prije braka s osobom s kojom kasnije i osnuju bračnu zajednicu ili s osobama s kojima budu u vezi. Vjerujem i da to doprinosi manjoj zainteresiranosti za sklapanje braka jer ga na neki način već i žive. S druge strane možda je tome tako što ne žele preuzeti odgovornost za svoj život ili što smatraju da je ne moguće jednoj osobi dati obećanje da ćeš s njom ostati do kraja života, unatoč svim mogućim krizama koje život donese. I društveno okruženje je takvo da je sve promjenjivo, ubrzano i zamjenjivo. Kako stvari, tako i ljudi.

Kroz kakve probleme prolazite u savjetovalištu kada vam dolaze oni koji ne mogu više zajedno?

Elizabeta Matuzović: Ukoliko osobe dođu s ciljem da se ne žele razvesti, nego svjesni krize u kojoj su se našli, istovremeno želeći ju prevladavati, onda tražimo zajedno s njima neke žarišne točke. Gotovo su uvijek zajednička neka područja s kojima većina parova u krizi ima teškoća, a to je komunikacija, odnosno način kako ljudi razmjenjuju ideje i stavove, a da ih druga osoba čuje na pravi način, zatim očekivanja koja imaju jedno od drugog, ophođenje s emocijama,

a ponekad je u pitanju ovisnost koja zahtijeva odlazak k liječniku. Ima parova koje dovede gubitak povjerenja i izdaje različitih vrsta pa s njima ponovno prolazimo faze zbližavanja.

Ponekad se parovi jave u zrelijoj dobi kada im djeca polako počinju napuštati dom, pa moraju pronaći što je to što ih veže i ponovno pronaći svoj identitet kao par. Različiti su uzroci kriza, kao što su različiti i parovi koji k nama dolaze.

Kako im možete pomoći, koje im savjete dajete?

Elizabeta Matuzović: Radi se više o tome da zajedno s njima hodamo do mjesta na kojem im je ugodnije nego gdje su sada. Teško da nekom možete dati dobar savjet koji bi bio primjenjiv za njih, jer svatko od njih zna što može, a što ne može. Svatko ima svoju granicu prihvatanja i toleriranja

nekih stvarnosti. Savjetovanje je više mjesto na kojima oni sami mogu tražiti i odlučivati o tome što bi mogli mijenjati kod sebe osobno prije svega, kako bi se odnos mogao mijenjati u onom smjeru u kojem im se čini da bi trebao. Stoga bračna kriza nije katastrofa, ako se može vidjeti u kontekstu rasta i zrelosti i ne traženja krivca u drugoj osobi, nego se usmjeriti na sebe i svoj dio u toj priči.

Dolaze li češće žene ili muškarci? Tko teže podnosi rastavu? Koju ulogu u rastavi imaju djeca?

Elizabeta Matuzović: Žene češće nazovu i odvaž se potražiti pomoć. Muškarcima je teže priznati da im je potrebna pomoć neke treće osobe, jer im je u svijesti da bi uspješan muškarac trebao znati kako treba živjeti odnos u dvoje, kako riješiti problem. Iako, svjedoci smo da sve više muškaraca traži pomoć, postavši svjesni da ukoliko žele zadržati obitelj nešto treba poduzeti, potražiti neku pomoć, jer su sami nemoćni u rješavanju. Prema našem iskustvu, ženama je u početku možda teže priznati da se brak raspada nego muškarcima, ali se nakon toga brže prilagode na razvod i poslože svoj život. Muškarcima je često teže prihvatiti razvod, osobito ako ga nisu željeli i ako su još uvijek visoko emocionalni u odnosu na suprugu, kao i to ako djeca ostaju s majkom, a oni ih viđaju povremeno.

Djeca najteže prolaze kroz razvod roditelja, jer ih vole oboje, a često ih roditelji dovode u stanje u kojem moraju birati između njih. Ponekad je prisutna svjesna ili nesvjesna manipulacija roditelja s njima, kako bi zadovoljili neke svoje emocionalne potrebe, osvetili se bivšem supružniku ili smanjili osjećaj krivnje.

Nestaje li klasični brak kao nekoć doživotna zajednica i forma, ili tek doživljava neke suvremene transformacije?

Elizabeta Matuzović: Možda je to više pitanje za neke stručnjake koji to proučavaju na razini socioloških i antropoloških promjena. Ono što mi vidamo u Bračnom i obiteljskom savjetovalištu je to da ljudi i dalje imaju težnju za osobom s kojom će ostarjeti zajedno, s kojom će stvarati i odgajati potomstvo, na koju će se moći osloniti i kojoj će biti oslonac, koja će ju voljeti, prihvatiti i željeti baš takvu kakva jest. I nakon bračnog neuspjeha osobe i dalje imaju tu potrebu koju onda pronalaze u nekoj drugoj osobi. Znači, čežnja ostaje, a s njom i potrebno umijeće kako to ostvariti.

Život u braku se uči od malih nogu, odrastajući u obitelji i gledajući brakove naših baka i djedova, rodbine i prijatelja. A možda bi bilo vrijeme i za jedan školski predmet koji bi uključivao usvajanje psiholoških spoznaja kako bi ljudi više poznavali sebe i imali veći stupanj zrelosti kada započinju zajednički hod u dvoje. Ima jedna irska poslovice koja kaže: Tko želi biti sretan, ne treba se vjenčati! Tko želi učiniti drugog sretnim, treba se vjenčati! Tada će postati sretan! Možda ova poslovice najbolje govori o tome što brak jest!

**Serijal MUKE IZ BRAČNE LUKE, objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.*